

УДК 796:37.013.2:378

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.2.9>

О. В. СЛОБОДЯНЮК

старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації,

Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

Електронна пошта: o.slobodyanyuk@khai.edu

<https://orcid.org/0000-0003-3696-885X>

І. Г. ЦАП

старший викладач кафедри спортивно-педагогічних дисциплін,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

Електронна пошта: tsapiryna3@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9698-0255>

О. Ю. СЕРЕБРЯКОВ

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

доцент кафедри спортивних ігор,

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

Електронна пошта: avatar@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9074-6521>

РУХЛИВІ ІГРИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті досліджуються рухливі ігри як інструменту формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту в умовах трансформації освітнього середовища. Обґрунтовано, що традиційні підходи до організації фізичного виховання не повною мірою забезпечують розвиток мотиваційної, комунікативної та рефлексивної складових професійної діяльності. Рухливі ігри розглядаються як багатовимірний педагогічний феномен, що поєднує фізичну активність із емоційною залученістю, варіативністю дій та соціальною взаємодією.

Методологічною основою дослідження визначено синергетичний підхід, який дозволяє інтерпретувати освітній процес як відкриту динамічну систему, де ігрова діяльність виступає каталізатором самоорганізації, розвитку суб'єктності та професійного самовизначення здобувачів освіти. Метою статті визначено необхідність окреслити роль рухливих ігор у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Показано, що участь у рухливих іграх сприяє інтеграції когнітивного, діяльнісного та ціннісного компонентів підготовки, забезпечуючи перехід від виконання заданих дій до їх самостійного конструювання. Особливу увагу приділено командним іграм, під час яких відбувається формування соціально-комунікативних компетентностей, зокрема здатності до взаємодії, лідерства, прийняття рішень тощо. Доведено, що ігрові практики створюють умови для розвитку гнучкого мислення, адаптивності та професійної рефлексії, що є критично важливими для діяльності фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Узагальнено, що цілеспрямоване впровадження рухливих ігор у освітній процес сприяє формуванню інтегральної професійної компетентності, орієнтованої на діяльнісний, людиноцентричний та варіативний характер майбутньої професійної практики.

Ключові слова: рухливі ігри; професійна компетентність; синергетичний підхід; освітній процес; командна взаємодія; комунікативні навички; мотивація; фізична грамотність; адаптивність.

Поставлення проблеми. У сучасних умовах рівень активності людини прямо пов'язаний із якістю її життєдіяльності, оскільки він визначає інтенсивність функціонування організму, здатність до адаптації та мобілізації внутрішніх ресурсів. Зниження фізичної та інтелектуальної активності звужує спектр стимуляційних впливів, що негативно

позначається на загальному стані організму й потенціалі розвитку. Фізична активність не є однорідною. Її ефективність, на нашу думку, залежить від адекватності навантаження та поставлених цілей, наприклад досягнення спортивного результату чи підтримка фізичного стану здоров'я та працездатності. У цьому контексті доволі актуальним зали-

шається питання про змістове наповнення рухової діяльності, її педагогічну доцільність і здатність інтегрувати фізичний розвиток із формуванням особистісних і професійних якостей. Відомо, що традиційні форми організації занять із фізичного виховання часто зосереджені на відтворенні технічно правильних рухів і контролі результату, що доволі часто призводить до зниження мотивації та емоційної залученості молодого покоління. Надмірна регламентованість обмежує простір для ініціативи, імпровізації та творчого пошуку, які є природними для рухової активності, особливо це стосується дітей та молоді.

Сьогодні, коли людство глобально потерпає від перманентного інформаційного перевантаження, автоматично зростає потреба у таких формах діяльності, які б поєднували фізичне навантаження з емоційним розвантаженням і можливістю вільної взаємодії. З цього погляду, спортивні ігри є тим особливим педагогічним феноменом, який здатний створити альтернативний простір досвіду, де поєднуються дія, емоція і смисл. Добровільність участі у рухливих іграх і внутрішня мотивація забезпечують глибше включення в діяльність, а варіативність ігрових ситуацій стимулює розвиток креативності, здатності до прийняття рішень і гнучкого мислення. Ці навички мають особливе значення для майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, оскільки професійна діяльність у цій сфері передбачає не лише володіння методикою фізичного виховання, а й здатність організовувати діяльність інших через ефективну комунікацію. Базові комунікативні вміння, наприклад здатність формулювати інструкції, надання зворотного зв'язку, пояснення правил, використання заохочення, фактично, є одночасно і інструментом управління руховою діяльністю, і засобом формування довіри і взаєморозуміння всередині команди. Рухливі ігри створюють природне середовище для відпрацювання таких умінь, оскільки вимагають швидкої реакції, адаптації інструкцій до ситуації та постійного зворотного зв'язку. Отже, з цього випливає, що поєднання ігрової діяльності та професійно спрямованої комунікації формує підґрунтя для розвитку інтегральної професійної компетентності майбутнього фахівця, орієнтованого

на гнучку, діяльнісну та людиноцентричну практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень свідчить, що вітчизняні науковці (П. Гордієнко, Т. Гулько, А. Рідкодубська та ін.) акцентують увагу на необхідності впровадження компетентнісного та синергетичного підходів у підготовку фахівців з фізичної культури. Значна частина публікацій (Т. Король, Ю. Остапенко, В. Пасічник та ін.) розглядає рухливі ігри як ефективний інструмент формування професійних і соціальних компетентностей. Зарубіжні дослідники (E. Deci, R. Ryan, M. Whitehead) доповнюють ці підходи, обґрунтовуючи роль внутрішньої мотивації та концепції фізичної грамотності у професійному становленні особистості.

Мета статті: окреслити роль рухливих ігор у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Результати та дискусії. Звернення до синергетичного підходу дозволяє нам осмислювати професійну підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту як відкриту, динамічну систему, що розвивається у взаємодії з освітнім середовищем. Освітній процес – своєрідний простір саморегуляції та самоорганізації, у якому активна участь здобувачів освіти у рухливих іграх виконує функцію «точок зростання», що активізують міжособистісну взаємодію, рефлексію та практичне застосування знань. Ця думка, узгоджується із тезою А. Рідкодубської щодо синергетичної природи системи підготовки здобувачів та їхньої здатності до саморозвитку через залучення до ширших освітніх структур [Рідкодубська 2017 : 95]. На нашу думку, застосування синергетичного підходу у поєднанні з рухливими іграми також відкриває можливість переосмислення освітньої взаємодії як діалогічного процесу, у якому здобувач набуває ролі активного суб'єкта. Це створює умови для формування автономності, ініціативності та здатності до вибору індивідуальної освітньої траєкторії. Отже, як бачимо, учасники освітнього процесу можуть функціонувати як відкриті саморегульовані системи, що прагнуть до розвитку власної суб'єктності та усвідомленого професійного самовизна-

чення [Гордієнко 2021: 55]. Активна участь в іграх дозволяє майбутнім фахівцям поступово переходити від виконання завдання до самостійного їхнього конструювання. Участь у командних іграх впливає на задоволення від гри, а також сприяє соціалізації й здобуттю навичок спільної діяльності [Шафорост].

Професійне становлення згідно згаданого підходу нагадує поступове набуття досвіду, починаючи від первинної орієнтації у професії до здатності діяти автономно в умовах невизначеності. Важливим показником цього процесу є формування професійної компетентності. У науковому дискурсі сьогодні є чимало підходів і спроб сформулювати єдине розуміння щодо цього поняття. Частина науковців професійну компетентність розглядають як поєднання здатності та готовності до професійної діяльності та особистісних якостей здобувачів, що у комплексі забезпечує ефективне функціонування фахівця у професійній сфері [Ягупов 2011: 373]. Інші дослідники зосереджують увагу на інтеграції знань, умінь, досвіду та ціннісних орієнтацій, здатності приймати відповідальні рішення, спроможності діяти кваліфіковано, цілісному характері професійної компетентності, що дозволяє розглядати її як інтегральну [Овчарук 2003: 20]. Існують також спроби підкреслити її динамічний характер, що виражається у поступовому становленні суб'єкта професійної діяльності [Свистун 2019: 157]. У цьому контексті, на нашу думку, доцільно розглядати активну участь в рухливих іграх як спосіб інтеграції зазначених складових, оскільки вони поєднують у собі когнітивний, діяльнісний і ціннісний виміри підготовки майбутніх фахівців.

Важливо також визначити недостатній рівень сформованості професійної компетентності, який проявляється у низці типових ознак, що фіксуються в освітній практиці. Як приклад, можемо виокремити зниження внутрішньої мотивації до професійної діяльності, відсутність стійких ціннісних орієнтацій та прагнення до особистісного зростання. Також сюди можна віднести фрагментарне розуміння змісту професії, нечітке усвідомлення власної ролі як суб'єкта діяльності, поверховість знань і труднощі їх застосування на практиці. На рівні діяльності фахівців

з фізичної культури і спорту це виявляється у недостатньо сформованих уміннях організації фізичного виховання, обмеженій здатності діяти у складних умовах, у труднощах командної взаємодії. Також доволі часто зустрічаємо дослідження, у яких йдеться про доволі слабку здатність до рефлексії, проблеми із професійною самоцінністю та відсутність механізмів самокорекції. На нашу думку, участь у рухливих іграх може сприяти вирішенню цих проблем, оскільки, самі по собі ігри можуть виконувати компенсаторну та розвивальну функцію, оскільки створюють ситуації, у яких поєднуються емоційна залученість, необхідність швидкого прийняття рішень, взаємодія з іншими учасниками команди та оцінка власних дій, що у сукупності сприяє більш цілісному формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців [Bronikowska].

Особливо цінними є командні форми ігор. Які по-перше є чудовим засобом вдосконалення фізичної форми, а по-друге – ефективним інструментом соціалізації майбутніх фахівців. Командні види спорту, на наше переконання, створюють умови для включення здобувачів у взаємодію, яка потребує від них координації дій, узгодження рішень та спільної відповідальності за результат. Це, у свою чергу, сприяє формуванню базових соціально-професійних якостей майбутнього фахівця у сфері фізичної культури і спорту. До слова, участь у командній діяльності актуалізує комунікативну складову професійної компетентності. Йдеться про здатність вибудовувати якісну взаємодію з командою, розуміти її потреби та доволі швидко реагувати на зміну ситуації. Одночасно із комунікативною складовою формується здатність до конструктивного врегулювання конфліктів. Як приклад, можемо підкреслити, що ігрові ситуації, які передбачають суперечності інтересів, стимулюють пошук компромісів і розвиток навичок переговорів. Важливим є також розвиток емпатії як здатності враховувати стан інших учасників команди, підтримувати їх у складних ситуаціях і коригувати власну поведінку відповідно до групової динаміки. Ще однією цікавою складовою є здатність до лідерства, що виявляється у готовності брати відповідальність, організовувати командну взаємо-

дію та мотивувати інших до досягнення цілей [Свистун].

Інтеграція командних ігор у навчальний процес дозволяє розширити його функціональні можливості, поєднуючи фізичну підготовку з формуванням із здатністю приймати відповідальні рішення і адаптацією до умов невизначеності. Різноманіття ігрових практик підсилює варіативність освітнього середовища та сприяє розвитку гнучкості мислення. Здобувачі навчаються моделювати поведінку залежно від ситуації, що безпосередньо корелює з вимогами їхньої професійної діяльності. До слова, спортивно-ігрова діяльність також вважається важливим чинником розвитку креативності та м'яких навичок. Необхідність швидкого аналізу ситуації, прогнозування дій команди і суперників, а також вибору оптимальних рішень активізує аналітичне та творче мислення. У ширшому контексті фізична активність загалом пов'язана з підтриманням функціонального стану організму: її недостатність обмежує не лише фізичний, а й когнітивний потенціал, знижуючи рівень мобілізації ресурсів і загальну ефективність діяльності [Пасічник і Пасічник].

Загалом командні види спорту доцільно розглядати як багатовимірний педагогічний інструмент, що поєднує фізичний, соціальний і особистісний розвиток. Їх цілеспрямоване використання створює умови для формування професійної компетентності майбутніх фахівців, забезпечуючи перехід від формального засвоєння умінь до діяльнісного та рефлексивного рівня підготовки. Отже, спортивні ігри – це найвищий етап еволюції рухливих ігор. Вони вирізняються чітко регламентованою системою правил, які визначають склад учасників, параметри та розмітку ігрового майданчика, тривалість змагального процесу, а також вимоги до обладнання й інвентарю [Пасічник]. Спортивні ігри характеризуються підвищеною емоційністю, яка як відомо, особливо у позитивному своєму навантаженні є важливою передумовою формування оптимального стану здоров'я. До спортивних ігор відносяться багато різних командних та індивідуально-командних їх видів. Найпопулярніші серед них в Україні – це футбол, баскетбол, волейбол, гандбол, хокей, теніс, настільний теніс та бадмінтон [Король].

Заняття спортивними іграми позитивно впливає на формування фізичних і психофі-

Таблиця 1

Види спортивних ігор та їх потенціал у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту

Вид гри	Тип гри	Особливості проведення	Професійні компетентності, що формуються
Футбол	Командна	Велике поле, динамічна зміна ситуацій, постійна взаємодія гравців	Командна взаємодія, лідерство, просторове мислення, швидке прийняття рішень
Баскетбол	Командна	Високий темп, обмежений простір, часті зміни володіння м'ячем	Оперативне мислення, координація, комунікація, тактичне планування
Волейбол	Командна	Чітка структурованість дій, взаємозалежність гравців, відсутність фізичного контакту	Командна координація, відповідальність за дію, комунікативні навички
Гандбол	Командна	Інтенсивна гра з елементами контакту, швидкі атаки та захист	Стресостійкість, прийняття рішень у динаміці, тактичне мислення
Хокей	Командна	Висока швидкість, складна координація, спеціальне середовище (лід)	Адаптивність, моторна координація, реакція, робота в екстремальних умовах
Теніс	Індивідуальна / парна	Індивідуальна відповідальність, стратегічна побудова гри	Самоконтроль, стратегічне мислення, концентрація уваги
Настільний теніс	Індивідуальна / парна	Висока швидкість реакції, обмежений простір	Реактивність, точність рухів, концентрація, когнітивна швидкість
Бадмінтон	Індивідуальна / парна	Швидка зміна траєкторії, координаційна складність	Просторова орієнтація, швидкість мислення, адаптивність

Джерело: складено авторами.

зіологічних професійно важливих якостей, сприяють покращенню функціонального стану нервової системи та когнітивних функцій здобувачів вищої освіти [Остапенко і Остапенко]. Ефективність формування рухових умінь і навичок у студентів значною мірою зумовлюється рівнем їхнього фізичного розвитку та підготовленості, станом здоров'я і функціональними можливостями організму, а також рівнем рухової активності, зацікавленістю та мотивацією до занять. Процес оволодіння руховими діями, їх поступовий розвиток до рівня автоматичних навичок і подальше об'єднання у складніші вміння вищого порядку є тривалим і багатогранним. Це означає, що на кожному етапі формується інша навичка [Рядова, Корчагін, Мартічян, Коновалов, 2024: 330].

Розширюючи розуміння потенціалу рухливих ігор у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, доцільно звернути увагу на їх варіативність та адаптивність, що проявляється вже на ранніх етапах фізичного виховання. Освоєння базових елементів різних спортивних ігор, починаючи від ігор з м'ячем, закінчуючи координаційно складними руховими діями формує як технічну підготовку фахівців, так і здатність до швидкої перебудови дій, орієнтації в просторі та взаємодії з партнером. Такий досвід має принципове значення для майбутнього фахівця, оскільки він відтворює типові ситуації професійної діяльності: організацію рухової активності, пояснення техніки, демонстрацію вправ і корекцію помилок. Різноманітність ігор і можливість їх спрощення відповідно до віку, умов і матеріальної бази формують у здобувачів гнучкість педагогічного мислення та здатність адаптувати зміст занять до конкретної студентської аудиторії. Особливу цінність у цьому контексті мають альтернативні та маловитратні ігрові види спорту, які не потребують складного обладнання й можуть реалізовуватися у різних середовищах (у спортивних залах та відкритих майданчиках). Їх використання сприяє формуванню у майбутніх фахівців готовності до роботи в обмежених ресурсних умовах, що є типовою ситуацією для освітніх і рекреаційних закладів. Залу-

чення до таких ігор, як міні-гандбол, флорбол, корфбол чи додзбол, розвиває здатність до організації командної взаємодії, варіювання правил і створення безпечного середовища для різних категорій учасників. Крім того, ігрова діяльність у водному середовищі або з використанням нестандартного інвентарю розширює спектр професійних умінь, поєднуючи фізичний розвиток із формуванням координаційних, інтелектуальних і вольових якостей, що в сукупності визначає готовність майбутнього фахівця до комплексного впливу на особистість засобами рухової активності [Пасічник і Пасічник].

Сучасні дослідження у сфері фізичного виховання дедалі частіше розглядають рухливі ігри як ефективний інструмент формування не лише рухових умінь, а й когнітивних, соціальних та емоційних компетентностей. Зокрема, у межах підходу «Навчання ігор через розуміння» [Bunker & Thorpe] акцент переноситься з відтворення техніки на розвиток тактичного мислення та здатності приймати рішення в динамічних умовах гри. Концепції фізичної грамотності [Whitehead] та самодетермінації [Deci], [Ryan] підкреслюють значення внутрішньої мотивації, залученості та автономії суб'єкта у процесі рухової діяльності. У цьому контексті рухливі ігри, як правило, розглядають своєрідним середовищем, яке сприяє цілісному розвитку особистості, інтегруючи фізичний, когнітивний і соціально-емоційний компоненти підготовки майбутнього фахівця.

Висновки. Отже, узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що рухливі ігри посідають важливе місце у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, оскільки поєднують у собі фізичний, когнітивний та соціально-емоційний компоненти підготовки. На відміну від традиційно регламентованих форм занять, ігрова діяльність створює варіативне середовище, яке стимулює прийняття рішень, розвиток комунікації, адаптивності та рефлексії. Це забезпечує перехід від механічного відтворення рухів до усвідомленої діяльності, орієнтованої на командну взаємодію та досягнення результату в умовах невизначеності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордієнко П. Ю. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до інноваційної діяльності в умовах інклюзивного навчання. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 2 (340), ч. 1. С. 55–59.
2. Гулько Т., Косяк О. Професіоналізація майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на засадах синергетичного підходу. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 11 (17). С. 651–661. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/media/36019> (дата звернення: 26.03.2026).
3. Король Т. А. Спортивні ігри як невід’ємна складова системи фізичного виховання закладів вищої освіти України. *Інноваційні пріоритети у розвитку науки : зб. тез XXVII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (18 лют. 2019 р.). Вінниця, 2019. С. 58–63. URL: <http://surl.li/txvcq> (дата звернення: 26.03.2026).
4. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*. Київ : К. І. С., 2003. С. 13–39.
5. Остапенко Ю. О., Остапенко В. В. Спортивні ігри у професійному становленні студентів економічного профілю. *Спортивні ігри*. 2020. № 3 (17). С. 33–42.
6. Пасічник В. В., Пасічник В. В. Перспективи удосконалення фізичного виховання дітей дошкільного віку засобами спортивних ігор. *Спортивні ігри*. 2023. № 4 (26). С. 28–39. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2022-4.03>.
7. Рідкодубська А. А. Синергетичний підхід у підготовці до професійної мобільності майбутніх фахівців. *Фізико-математична освіта*. 2017. Вип. 1 (11). С. 93–96.
8. Рядова Л., Корчагін М., Мартічан О., Коновалов В. Ефективність використання спортивних ігор на заняттях із фізичного виховання. *Спортивні ігри*. 2024. № 3 (33). С. 62–83. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2024-3.07>.
9. Сабіров О. Навчально-методичне забезпечення формування у студентів рухових умінь і навичок гри в регбі. *Journal of Education, Health and Sport*. 2015. Vol. 5, No. 3. P. 325–334. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.31295>.
10. Сватсьв А. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73, т. 2. С. 178–184.
11. Свистун В. І. Полікультурна компетентність військовослужбовця як суб’єкта діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 92. С. 154–158.
12. Шафорост Ю., Гречуха С., Шафорост А. Едьютейнмент в естафетах: інновації в навчанні фізичної культури. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 10 (44). С. 682–694. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-682-694](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-682-694).
13. Ягупов В. В. Методологія визначення основних видів компетентності випускників професійно-технічної освіти. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України : матеріали IV всеукр. наук.-практ. конф.* (18 листоп. 2011 р., Хмельницький). Хмельницький : Вид-во Нац. акад. ДПСУ ім. Б. Хмельницького, 2011. С. 373–376.
14. Bronikowska M. Internet “skrzynią skarbów” dla nauczyciela wychowania fizycznego [Electronic resource]. URL: https://www.wbc.poznan.pl/Content/369862/PDF/10_Internet_119.pdf (accessed: 26.03.2026).
15. Bunker D., Thorpe R. A model for the teaching of games in secondary schools. *Bulletin of Physical Education*. 1982. Vol. 18, No. 1. P. 5–8.
16. Deci E. L., Ryan R. M. The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*. 2000. Vol. 11, No. 4. P. 227–268.
17. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. Vol. 25, No. 1. P. 54–67.
18. Whitehead M. *Physical literacy: Throughout the lifecourse*. London : Routledge, 2010. 264 p.

REFERENCES

1. Hordiienko P.Iu. (2021) Problema profesiinoid pidhotovky maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury do innovatsiinoi diialnosti v umovakh inkluzyvnoho navchannia [The problem of professional training of future physical education teachers for innovative activity in inclusive education]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky*, vol. 2(340), part 1, pp. 55–59.
2. Hulko T., Kosiak O. (2023) Profesionalizatsiia maibutnix fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu na zasadakh synerhetychnoho pidkhodu [Professionalization of future specialists in physical culture and sport based on a synergetic approach]. *Visnyk nauky ta osvity*, vol. 11(17), pp. 651–661. Available at: <https://reposit.nupp.edu.ua/media/36019>
3. Korol T.A. (2019) Sportyvni ihry yak nevidiemna skladova systemy fizychnoho vykhovannia zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Sports games as an integral component of the physical education system in higher education institutions of Ukraine]. *Innovatsiini priorytety u rozvytku nauky: proceedings of the conference*, Vinnytsia, pp. 58–63. Available at: <http://surl.li/txvcq>
4. Ovcharuk O. (2003) Kompetentnosti yak kliuch do onovlennia zmistu osvity [Competencies as a key to updating the content of education]. In: *Stratehiiia reformuvannia osvity v Ukraini*, Kyiv, pp. 13–39.

5. Ostapenko Yu.O., Ostapenko V.V. (2020) Sportywni ihry u profesiinomu stanovlenni studentiv ekonomichnoho profilu [Sports games in the professional development of economics students]. *Sportywni ihry*, vol. 3(17), pp. 33–42.
6. Pasichnyk V.V., Pasichnyk V.V. (2023) Perspektyvy udoskonalennia fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku zasobamy sportywnykh ihor [Prospects for improving physical education of preschool children by means of sports games]. *Sportywni ihry*, vol. 4(26), pp. 28–39. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2022-4.03>
7. Ridkodubska A.A. (2017) Synerhetychnyi pidkhdid u pidhotovtsi do profesiinoy mobilnosti maibutnykh fakhivtsiv [Synergetic approach in training for professional mobility of future specialists]. *Fyzyko-matematychna osvita*, vol. 1(11), pp. 93–96.
8. Riadova L., Korchahin M., Martichian O., Konovalov V. (2024) Efektyvnist vykorystannia sportywnykh ihor na zaniattiakh iz fizychnoho vykhovannia [Effectiveness of using sports games in physical education classes]. *Sportywni ihry*, vol. 3(33), pp. 62–83. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2024-3.07>
9. Sabirov O. (2015) Navchalno-metodychne zabezpechennia formuvannia u studentiv rukhovykh umin i navychok hry v rehbi [Teaching and methodical materials for training motor abilities and skills of students for playing rugby]. *Journal of Education, Health and Sport*, vol. 5(3), pp. 325–334. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.31295>
10. Svatiev A.V. (2020) Formuvannia profesiinoy kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv z fizychnoy kultury i sportu na osnovi vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of professional competence of future specialists in physical culture and sport based on ICT]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, vol. 73(2), pp. 178–184.
11. Svystun V.I. (2019) Polikultura kompetentnist viiskovosluzhbovtisia yak subiekta diialnosti z pidtrymannia mizhnarodnoho myru i bezpeky [Multicultural competence of a serviceman as a subject of peacekeeping activity]. *Problemy osvity*, vol. 92, pp. 154–158.
12. Shaforost Yu., Hrechukha S., Shaforost A. (2024) Ediuteinment v estafetakh: innovatsii v navchanni fizychnoy kultury [Edutainment in relays: innovations in physical education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, vol. 10(44), pp. 682–694. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-682-694](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-682-694)
13. Yahupov V.V. (2011) Metodolohiia vyznachennia osnovnykh vydiv kompetentnosti vypusknkyiv profesiino-tekhnichnoy osvity [Methodology for determining the main types of competencies of vocational education graduates]. *Proceedings of the conference, Khmelnytskyi*, pp. 373–376.
14. Bronikowska M. (n.d.) Internet “skrzynią skarbów” dla nauczyciela wychowania fizycznego [The Internet as a “treasure chest” for a physical education teacher]. Available at: https://www.wbc.poznan.pl/Content/369862/PDF/10_Internet_119.pdf
15. Bunker D., Thorpe R. (1982) A model for the teaching of games in secondary schools. *Bulletin of Physical Education*, vol. 18(1), pp. 5–8.
16. Deci E.L., Ryan R.M. (2000) The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, vol. 11(4), pp. 227–268.
17. Ryan R.M., Deci E.L. (2000) Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, vol. 25(1), pp. 54–67.
18. Whitehead M. (2010) *Physical literacy: Throughout the lifecourse*. London: Routledge, 264 p.

O. V. SLOBODYANYUK

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education, Sports and Rehabilitation,
National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, Kharkiv, Ukraine
E-mail: o.slobodyanyuk@khai.edu
<https://orcid.org/0000-0003-3696-885X>*

I. H. TSAP

*Senior Lecturer at the Department of Sports and Pedagogical Disciplines,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine
E-mail: tsapiryna3@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9698-0255>*

O. YU. SEREBRIAKOV

*PhD in Physical Education and Sport,
Associate Professor at the Department of Sports Games,
National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, Ukraine
E-mail: avatar@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9074-6521>*

ACTIVE GAMES IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

The article examines outdoor games as a tool for the formation of professional competencies of future specialists in physical culture and sports in the context of the transformation of the educational environment. It is substantiated that traditional approaches to the organization of physical education do not fully ensure the development of motivational, communicative and reflective components of professional activity. Outdoor games are considered as a multidimensional pedagogical phenomenon that combines physical activity with emotional involvement, variability of actions and social interaction. The methodological basis of the study is a synergistic approach that allows interpreting the educational process as an open dynamic system, where gaming activity acts as a catalyst for self-organization, development of subjectivity and professional self-determination of education seekers. The purpose of the article is to outline the role of outdoor games in the formation of professional competencies of future specialists in physical culture and sports. It is shown that participation in outdoor games contributes to the integration of cognitive, activity and value components of training, ensuring the transition from performing given actions to their independent construction. Special attention is paid to team games, during which the formation of social and communicative competencies occurs, in particular the ability to interact, lead, make decisions, etc. It is proven that game practices create conditions for the development of flexible thinking, adaptability and professional reflection, which are critically important for the activities of specialists in the field of physical culture and sports. It is generalized that the purposeful introduction of outdoor games into the educational process contributes to the formation of integral professional competence, focused on the activity, human-centric and variable nature of future professional practice.

Key words: outdoor games; professional competence; synergistic approach; educational process; team interaction; communicative skills; motivation; physical literacy; adaptability.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

